

Sp. zn. 7584/2017/VOP/EH
Č. j. KVOP-33435/2018
Datum 31. července 2018

Vážená paní A.,

ukončila jsem šetření Vašeho podnětu ve věci postupu České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) v souvislosti s odnětím Vašeho vdovského důchodu a průtahů při vyřizování Vašich námitek proti rozhodnutí ČSSZ. Požádala jste o pomoc v dané věci, jelikož o Vašich námitkách nebylo v době podání podnětu rozhodnuto. V důsledku nevyplácení vdovského důchodu jste se dostala do složité životní situace. Zmínila jste, že rozhodnutí ČSSZ o odnětí sirotčího důchodu synovi B. ze dne 10. 8. 2017 přitom již bylo zrušeno (rozhodnutím ze dne 11. 10. 2017).

Po prošetření jsem dospěla k závěru, že ČSSZ pochybila tím, že Vám důchod odňala, aniž mohla doložit, že již nejsou splněny podmínky pro trvání nároku na vdovský důchod. Poté navíc došlo k průtahům při vyřizování Vašich námitek.

Zjistila jsem, že ČSSZ Vám rozhodnutím ze dne 20. června 2017 odňala vdovský důchod ode dne 24. srpna 2017 z důvodu neprokázání, že Váš syn B. nadále splňuje některou z podmínek nezaopatřenosti, ani že Vy sama splňujete podmínky nároku na vdovský důchod z jiného důvodu než z důvodu péče o syna. ČSSZ v rozhodnutí uvedla, že Váš syn ukončí dne 31. července 2017 soustavou přípravu na budoucí povolání, což vyvodila z ukončení jeho bakalářského studia.

Proti rozhodnutí jste uplatnila dne 16. července 2017 námitky. V nich jste poukázala na skutečnost, že Váš syn po úspěšném dokončení bakalářského studia bude pokračovat ve studiu magisterském, a doložila potvrzení vysoké školy Z. ze dne 29. května 2017 o jeho studiu. Současně jste ve věci odnětí důchodu zaslala ČSSZ dne 25. října 2017 stížnost.

Vzhledem k pochybnostem ohledně správnosti postupu ve věci jsem si vyžádala součinnost odboru interního auditu a kontroly ČSSZ. Po prověření věci jsem obdržela sdělení ČSSZ, že napadané rozhodnutí o odnětí vdovského důchodu rozhodnutím ze dne 27. listopadu 2017 zrušila, obnovila výplatu důchodu a poukázala Vám doplatek důchodu na zvolený bankovní účet. ČSSZ současně doložila, že Vám zaslala vysvětlující dopis, ve kterém vyslovila omluvu za delší dobu řízení a za způsobené komplikace.

Jednou z podmínek pro trvání nároku na vdovský důchod i po uplynutí jednoho roku od úmrtí manžela nebo pro jeho obnovu je péče o nezaopatřené dítě.¹ Pro účely zákona

1 Ustanovení § 50 odst. 2 písm. a) a odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

o důchodovém pojištění se za nezaopatřené dítě považuje dítě do skončení povinné školní docházky a poté, nejdéle do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání.² Za soustavou přípravu dítěte na budoucí povolání se pro účely tohoto zákona považuje studium na středních a vysokých školách, jakož i doba od ukončení studia na vysoké škole do dne, kdy se dítě stalo studentem téže nebo jiné vysoké školy, pokud studium na téže nebo jiné vysoké škole bezprostředně navazuje na ukončení studia na vysoké škole, nejdéle však doba tří kalendářních měsíců následujících po kalendářním měsíci, v němž dítě ukončilo studium na vysoké škole.³ Platí to pro studium v bakalářském, magisterském a doktorském studijním programu.

Nárok na důchod vzniká dnem splnění podmínek stanovených v zákoně o důchodovém pojištění. Zjistí-li se, že nárok na důchod nebo jeho výplatu zanikl, důchod se odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen.⁴

Z podkladů jsem zjistila, že Váš syn ukončil bakalářské studium na vysoké škole Z. a pokračoval v navazujícím magisterském studiu na téže škole. Potvrzení školy Z. o jeho studiu ze dne 29. května 2017 se týkalo jeho studia v tříletém bakalářském studijním programu. Z potvrzení školy Z. ze dne 12. září 2017 vyplývá, že bakalářské studium ukončil dne 4. září 2017. Potvrzení o studiu v magisterském studijním programu na škole Z. obdržela ČSSZ dne 21. září 2017. K tomuto datu bylo doloženo, že splňujete i nadále podmínky pro nárok na vdovský důchod z titulu péče o nezaopatřeného syna.

O Vašich námitkách ČSSZ rozhodla až dne 27. listopadu 2017. Svým rozhodnutím vyhověla Vaším námitkám a zrušila rozhodnutí o odnětí vdovského důchodu s tím, že po provedeném šetření zjistila, že Váš syn B. pokračuje v soustavě přípravě na budoucí povolání.

ČSSZ je povinna kontrolovat dodržování podmínek pro výplatu důchodů. Vydání rozhodnutí o odnětí Vašeho vdovského důchodu koncem června 2017 však považuji za daného stavu za nesprávné, neboť z výše uvedeného vyplývá, že ČSSZ rozhodovala v okamžiku, kdy nemohla důvodně předpokládat, natož mít důkazně podložené, že Váš syn ukončil studia, tedy soustavou přípravu na budoucí povolání. O odnětí důchodu by přitom měla rozhodnout až v okamžiku, kdy je zřejmé, že nastaly skutečnosti přepokládané v ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, tedy že nárok na důchod či jeho výplatu zanikl, a důvody zániku nároku na důchod i řádně popsat v odůvodnění rozhodnutí.

ČSSZ se navíc dopustila i průtahů při vyřizování Vašich námitek proti rozhodnutí, když potvrzení o pokračování studia Vašeho syna měla k dispozici již dne 21. září 2017, avšak rozhodnutí o námitkách (o zrušení odnětí důchodu) vydala až dva měsíce poté.

I když ČSSZ musela rozhodnutí o odnětí důchodu v námitkovém řízení zrušit, dovolím si podotknout, že zdlouhavému postupu druhoinstančního orgánu by ve své praxi předešla,

2 Ustanovení § 20 odst. 4 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

3 Ustanovení § 21 písm. a) a § 23 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

4 Ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

pokud by vydáním rozhodnutí nepředjímala ukončení studia a dala příjemci důchodu možnost k prokázání, že jeho nárok na dávku i nadále trvá. Pokud by příjemce důchodu nesplnil svou ohlašovací povinnost⁵, a zavinil tak vyplacení nenáležící důchodové dávky, ČSSZ vznikne nárok na vrácení přeplatku.⁶

Protože ČSSZ již rozhodnutí o odnětí Vašeho důchodu zrušila, výplatu důchodu obnovila, poukázala Vám doplatek důchodu za předchozí období a vyjádřila Vám písemnou omluvu, uzavírám věc dle ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv. O svých zjištěních a závěrech budu současně informovat vedení ČSSZ, aby při vyřizování obdobných případů nedocházelo k pochybením, neboť i když dojde ke zpětnému doplacení důchodu, poživatel důchodu se v důsledku zpoždění výplaty dávky dostává do složité situace.

Závěrem mi dovolu, abych Vás v souvislosti s novou právní úpravou ochrany osobních údajů informovala, že Kancelář veřejného ochránce práv zpracovává Vaše osobní údaje, které jste v podnětu poskytla. Bližší informace o zpracování osobních údajů a svých právech najdete v informačním letáku, který příkládám, nebo na webových stránkách ochránce <https://www.ochrance.cz/kancelar-vop/ochrana-osobnich-udaju>.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Příloha
GDPR informace

5 Dle ustanovení § 50 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, je příjemce dávky důchodového pojištění povinen písemně ohlásit plátcí dávky do osmi dnů skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu nebo poskytování.

6 Ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.